

ISBN: 978-625-7303-87-3

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 475

Roman

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Dizi Editörü
Aykut Ertuğrul

Proje Editörü
Ahmet Öz

Son Okuma
Asaf Taneri

Yayıma Hazırlayan
Murat k. Murat

Kapak Görseli
Volkan Akmeşe

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
Nilgün Sönmez

1. BASKI

Haziran 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları
Sertifika No. 49619
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212.612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
Matsis Matbaa Hizmetleri
San. ve Tic. Ltd. Şti
Sertifika No: 40421
Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.
No: 51 Sefaköy Küçükçekmece /
İstanbul Tel: 212 624 21 11

Orijinal adı: *Proshhaj, Gulsary!*

Copyright © E. Ch. Aitmatov, 1963

Türkçe Yayın Hakkı © Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş, 2021

Türkçe Çeviri Hakkı © Mehmet Özgül, 2021

Bu kitabın yayın hakları Onk Ajans Fikir ve Sanat Eserleri A.Ş.'den devralınmıştır.

Bu eserin çeviri yayın hakkı Mehmet Özgül'ün temsilcisi Onk Ajans Fikir ve Sanat Eserleri A.Ş.'den devralınmıştır.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

ELVEDA GÜLSARI

Cengiz Aytmatov

Türkçesi
Mehmet Özgül

CENGİZ AYTMATOV

1928'de, Kırgızistan'ın Talas eyaletine bağlı Şeker köyünde doğdu. Gençliğini 2. Dünya Savaşı sonrasında zorlu atmosferinde geçiren yazar, erken yaşlardan itibaren çeşitli işlerde çalıştı. Cambul Veterinerlik Teknik Okulu'ndaki eğitimi sırasında edebiyata yöneldi. 1952 yılından itibaren yayımladığı makaleler ve kısa hikâyeler sayesinde Maksim Gorki Edebiyat Enstitüsü'ne kabul edildi ve 1958 yılında mezun oldu. Eğitimi boyunca kısa hikâyeler yayımlamaya devam etse de, esas başarısını 1958 yılında yayımlanan *Cemile* adlı romanıyla yakaladı. Söz konusu romanı izleyen yıllarda Aytmatov, önde gelen Sovyet yazarlar arasındaki yerini alarak *Literaturnaya Gazeta* ve Yazarlar Birliği gibi birçok kültürel kurumun yönetim kurulunda yer aldı. Edebi çalışmaları Lenin Ödülü ve Devlet Ödülü gibi çeşitli ödüllere layık görüldü. Kırgızistan'ın 1991 yılındaki bağımsızlığından sonraki yıllarda siyaseten aktif bir yaşam süren yazar, 10 Haziran 2008 tarihinde, Almanya'nın Nürnberg şehrinde hayata veda etti. Yüzden fazla dile çevrilen eserlerinde, mitleri ve folklorik unsurları çağının siyasi meseleleriyle sentezlemiş, modernlik ve gelenek sorunlarıyla, insan-doğa ilişkilerini yoğun bir biçimde ele almıştır.

MEHMET ÖZGÜL

1936 yılında Nevşehir, Avanos'ta doğdu. Kuleli Askeri Lisesi'nde aldığı Rusça eğitimin ardından, 1955 yılında girdiği Ankara Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı bölümünden 1959 yılında mezun oldu. 1963-67 yılları arasında Genelkurmay Başkanlığında Rusça çevirmeni olarak çalışan Özgül, yine bu yıllarda Gazi Eğitim Enstitüsü'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı eğitimi aldı. Yüksek lisansını 1969 yılında ABD'de Georgetown Üniversitesi'nde Uygulamalı Dilbilim alanında yaptı. 1979 yılında askeriyeden albay olarak emekliye ayrıldıktan sonra, ilk kez 1960 yılında, Varlık Yayınevi'nden yayımlanan Çehov çevirisiyle başladığı çevirmenlik çalışmalarını yoğunlaştırdı. 1993 yılında, Çehov'un Tüm Eserleri'nin çevirisini gerçekleştirmek üzere çalışmaya başlayan Özgül, 1998 yılında Çehov'un bütün öykülerinin, 2006 yılındaysa bütün oyunlarının Türkçeye çevirisini tamamladı. Mehmet Özgül; Tolstoy, Dostoyevski, Gogol gibi klasik Rus yazarlarından yaptığı çevirilerin yanı sıra İlya Ehrenburg, Konstantin Simonov, Yevgeni Yevtuşenko, Cengiz Aytmatov, Fazıl İskender, İlf ve Petrov, Yuri Buyda, Lyudmilla Ulitskaya gibi çağdaş Sovyet ve Rus yazarlarından yaptığı çevirilerle de tanınmaktadır.

ELVEDA
GÜLSARI

1

Yaşlı adamın sürdüğü araba eski mi eskiydi. Arabayı çeken hayvan ise Gülsarı adında kocamış, cılız bir kula beygir...

Yaylaya tırmanan yol uzadıkça uzuyordu. Yolun iki yanındaki çıplak tepelerde kışın dondurucu bir rüzgâr kol gezer, yazın ise burası cehennem gibi kaynardı.

Bu yokuşu tırmanmak, yaşlı adam için her zaman gerçek bir işkence olmuştu. Tanabay yavaş yol almayı hiç sevmez, ağır ağır gitmekten nefret ederdi. Gençlik yıllarında ilçe merkezine çok işi düşmüştü. Köy dönüşü buraya geldiklerinde yokuş yukarı atını dörtnala sürer, hızını kesmesin diye de hayvancağızı habire kamçılardı. Birkaç kişi ile birlikte araba yolculuğu yaparken, hele arabaya öküz koşuluysa, içi içine sığmazdı Tanabay'ın. Öteberisini kaptığı gibi arabadan aşağıya atlardı. Ondan sonra yokuş yukarı durmamacasına taban teper, ancak tepeye varınca arkadakilerin gelmesini beklerdi. Tıkanmamak için ağzından derin derin soluk alsa da, yüreği göğsünden dışarı fırlaya-

cakmış gibi çarpısa da, ağır aksak öküz arabasıyla yolculuk yapmadığı için gene de derin bir kıvanç duyardı.

Rahmetli Çoro, arkadaşının garipliğinden ötürü ona takılmayı çok severdi.

“İşlerin niye böyle hep ters gidiyor, biliyor musun, Tanabay?” derdi. “Çok acelecisin de ondan. Vallahi doğru söylüyorum. Nedir acelen, kardeşim? Sanki dünya devrimini sen başaracakmışsın gibi yerinde rahat durduğun yok. Vazgeçtik dünya devriminden, Aleksandrovka bayırını tırmanana kadar canın su kesiyor. Var mı senin gibi yolda arabadan atlayan? Adam gibi gitmesini öğrenemedin daha! Seni gören de arkandan bir kovalayan var sanır. Peki, bayırı ötekilerden önce tırmanınca eline ne geçiyor? Hiç! Gene onları bekliyorsun. Dünya devrimini yapsan bile aynı şey olmayacak mı? Sen en önde fırlayacaksın ama oturup ötekileri beklemekten başka yapacak işin kalmayacak.”

Fakat çok eskidendi bunlar.

Şimdi gene Aleksandrovka bayırını tırmanıyordu, gelgelim artık nasıl tırmandığına aldıracağı yoktu. Yaşlılığa alışmış, teslim olmuştu. Ne eskisi gibi acele ediyor ne de canı tez davranıyordu. Yaptığı bütün yolculuklarında yalnızdı. Bir zamanlar onunla birlikte yola çıkan gürültülü topluluktan kimsecikler kalmamıştı. Kimisi savaşta, kimisi eceleyle ölmüş, ölmeyenler de evlerinde çile dolduruyorlardı. Gençler sağa-sola motorlu araçlarla gittikleri için onun lağar beygirinin koşulduğu arabaya dönüp bakan bile yoktu.

Tekerler eski yolda boğuk takırtılar çıkarıyordu. Üstelik bu takırtılar daha çok sürecekti. Çünkü önünde daha engin bozkır vardı. Bozkırdan sonra su kanalının hemen ardından başka bir yokuş başlıyordu.

Atının gitgide güçten düştüğünü fark etmişti Tanabay. Fakat kafasını dolduran düşünceler arasında buna fazla aldırmadı. Attı bu! Yorulurdu da, yolda da kalırdı... Nasıl olsa bir kolayını bulup gideceği yere varırdı.

Seyrek rastlanan altın sarısı donundan dolayı Gülsarı adını alan kocamış beygirin Aleksandrovka bayırına son kez tırmandığını, şurada tepeceği birkaç kilometrelik yoldan sonra düşüp kalacağını nereden bilecekti Tanabay? Zavallı atın başının fırl fırl döndüğünü de bilemezdi. Oysa bastığı toprak hayvancağızın gözlerinde pul pul oluyor, bir aşağı bir yukarı inip inip kalkıyordu. Karşıda gözüken tepeler ile yolun uzayıp giden ucu kırmızımtırak bir duman içinde kaybolmaktaydı.

Atın, yılların yorgunluğunu taşıyan yüreği için için sancıyordu. Boynunu kavrayan hamutun altında boğulacakmış gibi oluyordu. Yana kayan koşum kayışı sırtını acıtmaktaydı, hamutunun altında sert bir şey boynuna batıyordu. Bu sivri şey bir diken de olabilirdi, hamutun keçe kaplamasından dışarı fırlayan bir çivi ucu da... Nasırlaşmış omuz başında açılan bıcılğan yara durmadan sızlıyor, kaşınıyordu. Bacakları gitgide ağırlaşmaktaydı, yeni sürülmüş, çamur içinde bir tarlada yürüyor gibiydi.

Yaşlı hayvan kendini zorluyor, durmamaya çalışıyordu. Atını arada bir dehleyip dizginlerini çeken Tanabay ise aynı koyu düşünceler içindeydi. Gülsarı yola rahvanla çıkmış gene hep rahvanla sürdürüyordu. Annesi olan uzun yeleli iri kısrağın ardından çayırılıkta sendeleye sendeleye koştuğu ilk günden beri bir an olsun bırakmamıştı bu kendine özgü yürüyüşünü.

Çünkü doğuştan rahvan attı Gülsarı. Bu yüzden nice iyi günler geçirmiş, nice kötü durumlarla karşılaşmıştı. Bir